

Струк Н.П., к.е.н., доцент
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ

ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах повномасштабного вторгнення російської федерації та глобальних трансформацій необхідним і актуальним завданням постає розвиток концепцій та методів управління для вдосконалення національної економіки. У цьому контексті важливим є забезпечення економічної безпеки України. Основою для цього може слугувати ідентифікація загроз економічній безпеці в тих реальних умовах, що складаються.

Економічна безпека за своєю суттю є станом захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства й держави від різного роду (зовнішніх та внутрішніх) загроз. У Економічній енциклопедії визначається економічна безпека як відповідні умови, які формуються державою та її органами влади, гарантування забезпечення недоторканності власності, майна, мінімізація та нейтралізація економічних збитків, захист економічних інтересів суб'єктів господарювання від можливих загроз на рівні держави та світу в умовах глобалізації. Організація державного та внутрішнього захисту інтересів або позбавлення конфіденційності або секретної економічної інформації [1, С.123].

Національний інститут стратегічних досліджень провів у 2022-2023 рр. дослідження стану економічної безпеки і представив сприйняття експертами ризиків виникнення загроз економічній безпеці України, які можуть реалізуватись в умовах війни. У рамках проведеного експертного опитування було актуалізовано, визначено та оцінено 50 загроз за складовими частинами: макроекономічна, фінансова, інвестиційно-інноваційна, виробнича, зовнішньоекономічна, соціальна та продовольча безпека, які дозволяють сформулювати уявлення про характер впливу війни на економічну безпеку України. До оцінки загроз економічній безпеці були включені компоненти соціальної та продовольчої безпеки, оскільки в умовах війни вони справляють відчутний

вплив на її стан через те, що їхня оцінка в рамках відповідних стратегій не передбачена [2].

У найбільш ризиковій зоні, на думку експертів, є показник високого рівня дефіциту державного бюджету. Крім цього, суттєвими загрозами для економічної безпеки сьогодні є: суттєве погіршення соціально-економічного становища вразливих верств населення; зростання обсягів державного боргу та видатків на його обслуговування; значне зниження добробуту та якості життя населення; втрата можливостей зайнятості та поглиблення структурних диспропорцій на ринку праці; зменшення трудового потенціалу внаслідок інтенсивних процесів міграції населення за кордон, значної частки ВПО, втрат цивільного населення внаслідок бойових дій; різкий економічний спад внаслідок згорання ділової активності в умовах війни; неможливості ведення бізнесу в окремих регіонах країни в зоні бойових дій або ризиковій зоні; значне погіршення стану довкілля (включаючи воєнне забруднення), спричинене бойовими діями; недофінансування окремих статей видатків бюджету внаслідок обмеженості фінансових можливостей держави; погіршення умов життя значних груп населення через руйнування житла та цивільної інфраструктури, зростання індексу споживчих цін (інфляції); критичне скорочення промислового виробництва; значні втрати податкових та митних надходжень державного та місцевих бюджетів; значна втрата експортного потенціалу України внаслідок руйнування чи пошкодження виробничих об'єктів; зростання негативного сальдо торговельного балансу; утруднення експорту внаслідок руйнування чи ускладнення транспортної логістики [2].

На нашу думку, умови війни створюють значні загрози економічній безпеці України. Основні з них: зниження виробництва та економічної активності: військовий конфлікт спричиняє зниження виробництва через руйнування інфраструктури, зупинку підприємств та перерозподіл ресурсів на потреби оборони; втрати в інвестиціях та капіталі: непевність та ризик в умовах війни відлякують інвесторів, призводячи до зменшення притоку інвестицій та капіталу, що необхідно для економічного розвитку; збільшення безробіття: зниження виробництва та функціонування підприємств призвело до масштабного

безробіття, що загостило соціально-економічні проблеми; збільшення боргового тягаря: фінансування потреб в обороні та відновлення економіки в умовах війни може призвести до значного зростання державного боргу; послаблення валютного курсу: нестабільність та негативні економічні виміри війни впливають на вартість національної валюти, що має важливий ефект на імпорт, вплив та забезпечення фінансової стабільності; загроза енергетичної безпеці: військовий конфлікт веде до обмеження доступу до енергетичних ресурсів, зокрема до постачання природного газу та інших важливих ресурсів; соціально-економічні та гуманітарні проблеми: військовий конфлікт загострює соціально-економічні та гуманітарні проблеми, зокрема розподіл біженців, зниження якості життя та важкості отримання освіти та медичного обслуговування.

Враховуючи ці ризики, необхідні вчасні та раціональні заходи для забезпечення економічної безпеки країни в умовах військових загроз.

Список використаних джерел

1. Економічна енциклопедія: в 3-х томах / під ред. Л. І. Молдована. К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. Т. 1. 864 с
2. Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/aktualni-vyklyky-ta-zahrozy-ekonomichniy-bezpetsi-ukrayiny-v>